

ACC. N:R M. 10660:1-5.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Larsson
Härad: Frösta Adress: Åspinge
Socken: Ö Åspinge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1948 Född år 1881 i Åspinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gårdens inbärgning i äldre tid. s. 1-5. LuF 63.

1. Grödan transporterades hem med hästar och vanlig höstaväja. Den gamla
typen av vagn var, som du gamla sa, smala i gangen, d. s. s. somalspråriga.
De var häckaväja, häckar på långvagnen, långväjnen var en bräda, som,
emellan fram och bak härran. Ovan på den var säbännen, häckarna vila på docket
na som var i härrorna. Blöier, och löse, slas, de löstes i karrettsväja,
(kerett på häckarna) Men du som inte hade hästar fick i äldre tid första på
flera sätt. Torpare och småställe brukade bära hem grödan på börastänger.
De var två hänga stänger, rätt grova, något släntade vid ändarna så du kunde
hålla om dem. Stängerna lades vid tvären, något åtskillda. Så levades nager
na på stängerna, du skulle ligga slaföttes, d. s. s. först ett bar med toppen åt
en sida, sen andra laved med roden på toppen, veppenen, faren skulle liksom
hänga ut om. Så levades så högt som två kunde bära, en gick före, bar före
en bak. Jag har buri't mycket hö på börastänger, jag tyckte de var bäst
bära bak då hade man hasset framför sig. Du fick lässa rätt så de inte välte.
Du som inte hade för mycket rölla in grödan på röllebär.
Jag minns gott då du både bar och rölla in grödan.
Här var även du som hade härra som du drog, en drag och ett par förde.
I landsmålsarkivet finns en teckning som jag hämmat av en sådan typ.

2. De utrymme där den ströksade grödan säen förvarades kallades logät. När di kom så högt i logätet så di kom över lobjätken var de jälken. Över själva löen var de logatten, men de var ju högt över löen, ända upp vid hanabjätkana. Där brukade stoen, och sämagräsed stoppas upp. Annan ben, som haa, sätaa, fortaa. Di var i regel intill fähuset, så di var inte alldeles intill löen.
3. Golvet i logätet var bara marken, där lades halm under när säden kom in. De var ändå stät och hårt tillstampat.
4. Logen där säden ströksades var ju i äldre tid, lärto, av lera. De blev på slutet av 1800 talet di större hemmansägarna hade jetankelo. Di gamle tåskemännen prästod lärtoana var lättare att ströska med pläjt på ett mycket gammalt ströskningsätt som di i äldre tid brukar. Di priska negerna på en stock. Di som inte hade så mycket kunde priska negerna fämligen rena. Här var, på den tid då di hade tåskemän som task för prännskäppa, di bönder som när di körde in säden, hade en stock på löen. Så slog di negerna ett par slag i stocken innan di kom i gätet. På de sätted knabba di den lösa kärmen ur. Så blev där ju inte så stor prännskäppa. Han fick i alla fall tåska länge innan han fick något.

5. Mellan länen, och hogaled var en labölk, is som skilde. I från den labölken var stolpa, var länen stor, d.v.s. längan bred var där fyra stolpa upppe vid taket, där väggen slutar var ju en is. Laggolvet var något lägre än lagan. På stolparna var bräder, eller plank, kallat löskäkt ungefär 10m högt.

6. I fråga om dröskning så har ju stor förändring skett. Långt tillbaka fick du ju präjlad bröcka all säd. När där var endast en, di taske ensprämmer. När du var två gick de i takt. Di gamle tala om di taske ämne örad. De berodde hur di lyfte präjlen. De är nog ungefär 70 år sen di börja med bröckverk, med vandring. Sen har de allt mer gått fram till motor bröcka.

För så långt tillbaka hade di inte harpa heller, utan di skulle kasta säen, och flyda den. Men på den tiden var här gott om folk, för de krävde ju tid.

7. Vid skördens inbörgring, så den som var med ute och lässte kallades lässaren. Den som inne lässte av, var den som stäck av lassede.

8. Den som kasta härvarna istad kallades negakränga. När de var ett stort hogäl, eller di kom så högt så di skulle in över jällen fick där vara flera negakränger. Då di hava på jällen fylldes spänne för spänne. Då fick en sticka i spänned, lämna till den som hava, fälla i skärren, i skaden.

När där var så långt så de inte räckt att kasta, fick di ta flera neger i taget ä
aså dem

ACC. N:R M. 10660:4.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9. Den person som laga negerna kallades lovare.
10. Både kvinnor och barn kunde delta i arbetet. Men mindre åriga kunde ju endast kasta negerna i gåled. Kvinnor kunde ju delta i vilket som hölts, även köra. Jag har själv varit med om vilken som hölts av platserna, både som lassare ute och inne stika av lasset, och var som hölts i gåled, både nere i gåled och satt stjälpen, och fyllat upp i skärren.
11. Som redskap, så långt jag minns var de höfjuga och grätk. De var sådana som höjdes i Hölby. Di äldste var trehornade grätker.
12. Gamla har talat om, då fanns inte någon varken höfjuga eller greb. Di som läste kasta upp med händerna. Men så hade di ju också små vagnar. Klemma, när di skulle kasta av lasset hade di träktöngar. Di gamla husen var ju låga, och la och legät som. Den träktöngan var en rak gren som var städdad så inte knagga och spenker tog hål i händerna. I ändan var ju grenen som den var väsen kluvning. två horn. Di var spessada så di lätt gick i negern. Gamla har talat om, att di tog bränna stagen, (en fjuga som di annu när di elda i bakugnen) när di akta eng (bärga skörden). Där var hemmasmidde horn på den stagen, di gick lättare i. De var ju även så att di inte hade så många träktöngar. Di bröts ju lätt också. Di kunde även flytta negerna med en hjärpe som var spett
199

13. Ben. lokatt, när di dröska med pläjt, så om när kom i laglören å titta, så om di inte pressa upp fog fåskemannan å la pläjten om halsen på honom. Så sa han vill du se lokatten, så klände han till.

Ben. lokatt, är mera, eller var, när di dröska med verk, så när di fog fram negerna ur haren, di kom på di siste laven, sa di till varandra sa di lokatten. Den som då inte begrep, eller hört utt. börja titta och utropa haur e den. Så blev den ju utskrattad.

14. När di dröska i par med pläjt, låt de som en sång, många fåskemän dralla. Men när särskilt visa vet jag ej.

15. Ordet ställes, ställestage, var en stolpe eller trä, som stod mitt i laggolvet. Den ställdes mitt i golvet, från jorden upp till den tvärsen som gick från vägg till vägg. Där skulle di börja sätta stajlen kring den.

16. Stajt. De var bottenlaved, eller de första laved. Där som var ställestage börja di lavaned kring den. negerna ställdes med roten ner, runt kring stagen. Så fortsatte di till hela gäted ble binnad. Hela de understa laved kallades stajt. Var där inte ställestage börja di stajlen vid logen, där di kasta in negerna. Stajlen skulle packas fätt i hoy, syppen skulle ^{vara} upps, så inte kärnen kom ner i botten.

Acc. n:r M 10660

LUF 63

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Skåne*Härad: *Falster*Socken: *Ajinge*Uppteckningsår: *1948*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Gamla i orden*

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor, vilka ha sammanhang med grödans inbärgning i äldre tid. Särskilt äro vi angelägna att få veta benämningar och namn på ortens dialekt. Saknar Ni själv kännedom här- om, äro vi tacksamma, om Ni vill utfråga äldre personer, vilkas namn, ålder och födelseort i så fall böra uppges. Angiv vad som gäller äldre förhållanden och vad som ännu existerar. Numrera svaren efter frågorna.

Frågor:

Svar:

1. Hur transporteras grödan hem från åkern?
2. Huru benämnes på Eder ort det utrymme i uthusbyggnaden, där den otröskade grödan förvaras? Finns mer än en benämning för detta utrymme?
3. Utgöres golvet i detta utrymme av bara marken, eller är det byggt av särskilt material?
4. Består golvet i logen, där säden slagtröskades, av träplan- kor, lera eller cement?
5. Finns logbalk (skifte) mellan trösklogen och det utrymme där den otröskade grödan förvaras?
6. Har någon förändring av de i föregående punkter om- nämnda förhållanden inträffat under senare tid (t. ex. under de sista 100 åren)? I så fall när och av vilken orsak (t. ex. ändrade tröskningsförhållanden)?